

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

25 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Roman Trzaskowski

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 25 lipca 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej M. J. i T.M.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 25 listopada 2020 r., I ACa 712/20,

w sprawie z powództwa P. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko M.J. i T.M.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 kwietnia 2020 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu po rozpoznaniu
sprawy z powództwa P. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu

Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W. (dalej: Fundusz) przeciwko M. J. i T. M. umorzył postępowanie w części obejmującej żądanie zasądzenia od pozwanych na rzecz strony powodowej kwoty 677 932,77 zł oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od tej kwoty za okres od 14 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty (pkt I), zasądził solidarnie od pozwanych M. J. i T. M. na rzecz powoda kwotę 566 499,34 zł z zastrzeżeniem ograniczenia odpowiedzialności pozwanych do bliżej opisanej nieruchomości położonej w L., objętej księgą wieczystą [...], do wysokości ustanowionej na tej nieruchomości na rzecz powoda hipoteki umownej (pkt II), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt III) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt IV-V).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 4 września 2008 r. pozwani zawarli z Bank S.A. z siedzibą w W. (dalej: Bank) bliżej opisaną umowę, na podstawie której Bank udzielił im kredytu w kwocie 680 000 zł waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego (CHF) na okres 300 miesięcy od 4 września 2008 r. do 28 września 2033 r., na zasadach określonych w umowie oraz Ogólnych Warunkach Kredytu Mieszkaniowego (OWKM). Strony ustaliły, że wykorzystanie kredytu nastąpi w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu według kursu kupna CHF zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu, oprocentowanie kredytu w całym okresie kredytowania jest zmienne, zaś raty kapitałowo – odsetkowe są określane w CHF, a spłacane w złotych, po ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z dnia wymagalności, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w Banku. Prawne zabezpieczenie spłaty udzielonego kredytu, odsetek i innych związanych z kredytem należności, stanowiła hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 1 360 000 zł, ustanowiona na rzecz Banku na nieruchomości opisanej w pozwie. Uruchomienie kredytu nastąpiło jednorazowo w formie przelewu kwoty 680 000 zł, częściowo na rachunek kredytobiorców, częściowo na rachunek zbywcy nieruchomości kupowanej przez pozwanych. Wskutek nieregulowania przez pozwanych zobowiązań zgodnie z umową, Bank S.A. wypowiedział opisaną umowę oświadczeniami z 5 grudnia 2011 r., doręczonymi pozwanym 12 grudnia 2011 r. W dniu 14 sierpnia 2012 r. Bank wystawił bankowy tytuł egzekucyjny. W związku z połączeniem w dniu 4 stycznia 2013 r. Banku z Bankiem [...] S.A., ten ostatni jako przejmujący wszystkie prawa i obowiązki przejmowanego Banku,

uzyskał sądową klauzulę wykonalności na opisany wyżej tytuł, a następnie przelał przysługującą mu wobec pozwanych wierzytelność z tytułu niespłaconego kredytu ze wszystkimi zabezpieczeniami na rzecz Funduszu na podstawie umowy z 16 grudnia 2014 r. Fundusz ujawnił się w księdze wieczystej [...] jako nowy wierzyciel hipoteczny. Pismem z 5 kwietnia 2016 r. Fundusz wezwał pozwanych do spłaty zadłużenia w wysokości 1 798 315,57 zł w terminie do 12 kwietnia 2016 r. pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową. Na poczet spłaty kredytu zaciągniętego 4 września 2008 r. pozwani wpłacili łącznie kwotę 113 500,66 zł.

Przechodząc do prawnej oceny ustalonych faktów, Sąd Okręgowy podzielił podniesiony przez pozwanych zarzut, że roszczenie o zapłatę skierowane przeciwko nim jako dłużnikom osobistym, przedawniło się najpóźniej w styczniu 2015 r., a zatem przed dniem wniesienia pozwu w tej sprawie (14 kwietnia 2016 r.). Sąd podniósł, że pozwani są także dłużnikami rzeczowymi powoda z tytułu hipoteki obciążającej ich nieruchomości. Sąd pierwszej instancji uznał, że umowa kredytu z 4 września 2008 r. była ważna, natomiast Fundusz, wbrew spoczywającemu na nim z mocy art. 6 k.c. obowiązкови i pomimo tego, że pozwani kwestionowali wysokość dochodzonej pozewm wierzytelności, nie przedstawił dokumentacji związanej z realizacją umowy, w szczególności harmonogramu rat odsetkowo-kapitałowych, nie udowodnił zatem w sposób nie budzący wątpliwości aktualnej wysokości dochodzonego roszczenia. Bezsporne pozostawało natomiast, że pozwani otrzymali 680 000 zł, a zwrócili kwotę 113 500,66 zł. W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne i oceny prawne, Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo Funduszu o zasądzenie od pozwanych kwoty 1 121 673,49 zł z tytułu należności głównej (niespłaconego kapitału kredytu) oraz 677 932,77 zł z tytułu skapitalizowanych odsetek, z uwzględnieniem oświadczenia Funduszu o cofnięciu powództwa w zakresie ostatniej z tych należności, jest zasadne tylko w części, stanowiącej rachunkową różnicę między kwotą w złotych faktycznie otrzymaną przez kredytobiorców od Banku czyli 680 000 zł, a kwotą faktycznie przez nich na rzecz kredytodawcy zwróconą czyli 113 500,66 zł, a zatem w zakresie kwoty 566 499,34 zł i tę należność zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda z opisanym w sentencji wyroku ograniczeniem ich odpowiedzialności.

Apelacja pozwanych wniesiona od tego orzeczenia została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 25 listopada 2020 r., który podzielił ustalenia faktyczne i oceny prawne Sądu pierwszej instancji.

W skardze kasacyjnej pozwani zarzucili naruszenie art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej sformułowali zarzut naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ § 1 k.c., art. 58 § 1 k.c. i art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 prawa bankowego. Wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W obowiązującym aktualnie modelu apelacji pełnej, w związku z celem postępowania apelacyjnego, jakim jest ponowne i wszechstronne merytoryczne rozpoznanie sprawy, oprócz funkcji kontrolnej sądu drugiej instancji, istotna jest także jego kompetencja rozpoznawcza. W jej ramach Sąd drugiej instancji dokonuje własnych ustaleń faktycznych na podstawie samodzielnej oceny zebranych w sprawie materiału sprawy, uzupełniając go, w razie potrzeby, na wniosek stron lub z urzędu, w drodze przeprowadzenia dowodów w instancji odwoławczej. Z tego punktu widzenia, zasadne są podstawy procesowe skargi kasacyjnej, albowiem istotnie Sąd Apelacyjny, wbrew swojej powinności, nie wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego kasacyjnie wyroku, z naruszeniem art. 327¹ § 1 k.p.c., z jakich przyczyn nie rozważył i nie ocenił podniesionego przez pozwanych, już w treści sprzeciwu od upominawczego nakazu zapłaty Sądu Okręgowego z 28 kwietnia 2016 r. (k.100 i n. akt sprawy) żądania unieważnienia przedmiotowej umowy na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tekst jedn.:Dz.U. 2023 r., poz. 845). Ponadto nie odniósł się do oświadczenia pozwanych datowanego 5 listopada 2015 r. o uchyleniu się od skutków zawarcia przedmiotowej umowy kredytu, załączonego przez pozwanych już do sprzeciwu od upominawczego nakazu zapłaty (k.180-183 akt),

w szczególności nie ocenił, czy to oświadczenie było skuteczne czy też nie. Te uchybienia nie doprowadziły wprawdzie, wbrew ocenie skarżących, do pozbawienia ich możliwości obrony przysługujących im praw i nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym (art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c.), ale mogły mieć wpływ na wynik sprawy. Pozwani twierdzili także, już w sprzeciwie od nakazu zapłaty, że przy pominięciu abuzywnych, a przez to bezskutecznych wobec nich, klauzul indeksacyjnych, przy uwzględnieniu kwot faktycznie zapłaconych przez nich na rzecz kredytodawcy, nie było podstaw do wypowiedzenia im przez Bank umowy kredytu w grudniu 2011 r., albowiem nie tylko nie posiadali zaległości, ale wręcz nadpłatę rzędu 17 tysięcy. Przedstawili w tym zakresie w sprzeciwie własne wyliczenia i wnieśli o ich weryfikację w drodze dopuszczenia dowodu z opinii biegłego, co podtrzymali następnie w apelacji. Sąd drugiej instancji w żaden sposób nie odniósł się do tego wniosku dowodowego pozwanych ani w perspektywie jego dopuszczalności, ani jego znaczenia i przydatności dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Apelacyjny nie wydał na rozprawie apelacyjnej w dniu 25 listopada 2020 r. postanowienia o jego oddaleniu, nie wyjaśnił także tej kwestii w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Nie pozwala to na odparcie kasacyjnego zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 380 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia, czy na dzień wypowiedzenia przez Bank umowy kredytu, przy uwzględnieniu faktycznie uiszczonych rat oraz w sytuacji wyeliminowania abuzywnych klauzul umownych, pozwani rzeczywiście byli dłużnikami banku, co usprawiedliwiłoby wypowiedzenie umowy kredytu. Tymczasem wniosek strony wskazujący na potrzebę uzupełnienia materiału dowodowego w postępowaniu apelacyjnym może być pominięty wyjątkowo, a dążenie do sprawności postępowania i koncentracji materiału dowodowego nie może prowadzić do naruszenia zasady sprawiedliwego procesu, który musi być oparty na wszechstronnym zbadaniu okoliczności sprawy.

Skoro uwzględnienie procesowej podstawy kasacyjnej prowadzi do uchylenia zaskarżonego wyroku, przedwczesne jest odnoszenie się przez Sąd Najwyższy do sformułowanych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego. Sprawa wraca do Sądu drugiej instancji w celu jej ponownego merytorycznego rozpoznania, co

umożliwi stronom ewentualne pertraktacje ugodowe, a Sądowi uwzględnienie aktualnego dorobku orzecznictwa i nauki przy ponownym rozpoznaniu i rozstrzygnięciu sprawy.

Z tych przyczyn, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

(A.D.)

[ms]